دوشنبه ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۴
شماره ۴۴۰۳
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

در نشست خبری هفتمین جشنوارهٔ پروژه‌های دانش‌آموزی فرهیختگان جوان دانشگاه آزاد مطرح شد

رقابت ۳ هزار نفره در بزرگ‌ترین جشنواره دانش‌آموزی ایران

سارا طاهری
خبرنگار گروه دانشگاه

برگزاری موفق دوره ششم جشنواره فرهیختگان جوان در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد و حضور بیش از ۲۵۰۰ دانش‌آموز، مسئولان باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان را بر آن داشت هفتمین دوره این رویداد را این بار با حضور سه‌هزار دانش‌آموز برگزار کنند. هدف باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان ایجاد شادابی و شور و نشاط علمی، استعدادیابی و توان‌افزایی مهارتی دانش‌آموزان است و هفتمین دوره این رویداد با شعار پیش به‌سوی دانشمند شدن در تمام مقاطع تحصیلی در پنج محور غرفه‌های نمایشگاهی، سمینارهای علمی، مسبقات دانش‌آموزی، تولید محتوای دیجیتال و سخنرانی علمی و بیش از ۱۳۰ گرایش از چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت‌ماه آغاز شده و ۱۹ اردیبهشت به کار خود پایان می‌دهد.

نشست خبری هفتمین جشنواره پروژه‌های دانش‌آموزی فرهیختگان جوان نیز دیروز با حضور حامد حسن‌پور، رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان و اصحاب رسانه برگزار شد که جزئیات این نشست را در ادامه از نظر می‌گذرانید.

حسن‌پور در ابتدای این نشست طی سخنانی با بیان اینکه در پژوهش دو ساحت اصلی داریم؛ نخست آموزش پژوهش به‌صورت مهارتی و کاربردی و دوم چگونگی به‌کارگیری این پژوهش‌ها و نتایج آن‌ها در حل مسائل واقعی. این‌ها موضوعاتی‌اند که در بسیاری از رویدادهای ما، اگر تاکنون نبوده‌اند باید به‌طور جدی وارد شوند؛ چراکه یکی از شرایط رقابتی شدن فعالیت‌ها، همین است که همه شرکت‌کنندگان، از مخاطبان گرفته تا برگزارکنندگان، احساس کنند این پژوهش‌ها واقعی است و مهارتی را منتقل می‌کند.

«طراحی مسئله» نقطه آغاز نوآوری و پژوهش است

او ادامه داد: «یکی از آسیب‌های اصلی ما در کشور این است که پژوهش‌های زیادی انجام می‌شود که پیشاپیش نتیجه آن‌ها مشخص است یا باید پژوهش با نتیجه‌های از پیش‌تعیین‌شده تطبیق داده شود. در حالی که در جهان امروز، پژوهش گاهی به نتیجه نمی‌رسد و این خودش بخشی از فرایند یادگیری است.» حسن‌پور تاکید کرد: «ما باید به بچه‌ها یاد بدهیم که چگونه با پژوهش زندگی کنند و یاد بگیرند که قرار نیست همیشه یک پاسخ قطعی وجود داشته باشد، بلکه باید گروهی برای حل یک مسئله فکر کنند. این یعنی نگاه پروژه‌محور که واقعاً در ذهن بچه‌ها تأثیرگذار است، حتی فراتر از این، بسیاری از بچه‌ها در آینده قرار نیست حتماً وارد یک ساختار سازمانی بشوند، بلکه باید بتوانند از همان ابتدا «مسئله» را تعریف کنند. این نگاه، یعنی «طراحی مسئله» نقطه آغاز نوآوری و پژوهش است.» او با بیان اینکه در نهایت نظام مسائل ما باید ساختارمند باشد و این پروژه‌ها بتوانند ما را درگیر تصمیم‌سازی و یافتن راه‌حل‌های متنوع برای مشکلات واقعی کنند، گفت: «کار گروهی، مشارکت و تجربه‌محوری، مهم‌ترین ویژگی این مدل آموزشی است. همه ما به این باور رسیده‌ایم که کارهای بزرگ را نمی‌توان فردی انجام داد. پس اگر بخواهیم رویدادهای پژوهشی‌مان رقابتی و اثرگذار باشند، باید ذی‌نفع مشخص داشته باشند، ساختار تیمی تعریف کنیم و فرایند آموزش را در دل پژوهش‌ها جاری کنیم.» حسن‌پور خاطرنشان کرد: «بسیاری از بچه‌ها، برای اجرای همین پروژه‌ها زحمت زیادی کشیده‌اند، چه از نظر فکری و چه حتی مالی، بنابراین این تجربه‌ها نباید مقطعی و ناپایدار باشند. باید آن‌ها را با نگاه دقیق و پشتیبانی هدفمند، به‌بخشی از زیست‌بوم پژوهش کشور تبدیل کنیم. رویدادهای این چنینی می‌توانند به الگوی سایر کشورها هم تبدیل شوند؛ چه به‌صورت لیگ، چه به شکل‌های دیگر. اگر قیمت تمام‌شده این نوع پژوهش‌ها با یک حمایت حداقلی تأمین شود، ما می‌توانیم خروجی‌هایی ارزشمند و کاربردی داشته باشیم.» او ادامه داد: «سیاست ما در سال‌های اخیر، در بسیاری از رویدادها این بوده که پژوهش پروژه‌محور و یادگیری مبتنی بر حل مسئله را محور قرار دهیم و انتظار داریم در آینده‌ای نزدیک، این مسیر به نتایج پایدارتری برسد.»

رقابت ۱۱۰۰ تیم پژوهشی در فرهیختگان جوان هفتم

در بخش دیگری از این نشست الناز فطیر خورانی، دبیر اجرایی جشنواره پروژه‌های دانش‌آموزی باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان نیز طی سخنانی گفت: «این جشنواره در تاریخ‌های ۱۷، ۱۸ و ۱۹ اردیبهشت‌ماه در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد برگزار خواهد شد.» به گفته او ثبت‌نام برای این دوره جشنواره از ۲۵ آذرماه، همزمان با هفته پژوهش سال ۱۴۰۳ آغاز شد و تا پایان فروردین ماه ادامه داشت. در این دوره، بیش از ۳ سه‌هزار دانش‌آموز از سراسر کشور در قالب ۱۱۰۰ تیم پژوهشی ثبت‌نام کردند. شرکت‌کنندگان از ۲۴ استان کشور حضور دارند و دانش‌آموزان از مقاطع مختلف تحصیلی، از پیش‌دبستانی تا پیش‌دانشگاهی، در این رویداد مشارکت می‌کنند.

۱۲۵ تیم دانش‌آموزی پروژه‌های خود را ارائه می‌دهند

دبیر جشنواره در ادامه به محورهای مختلف این رویداد اشاره و اظهار کرد: «در این دوره، پنج محور اصلی در نظر گرفته شده که شامل محور سخنرانی علمی، سمینارهای علمی، مسابقات دانش‌آموزی، دست‌سازه‌های نمایشگاهی و تولید محتوای دیجیتال است. همچنین در محور تولید محتوای دیجیتال، ۱۲۵ تیم به ارائه پروژه‌های خود در زمینه‌هایی چون بازی‌سازی، محتوای رسانه‌ای، طراحی سایت و نرم‌افزار، تولید فیلم و انیمیشن، طراحی گرافیکی، تولید محتوا با پایتون و هوش مصنوعی پرداخته‌اند.» او همچنین به تفکیک تیم‌ها در هر بخش از جشنواره اشاره کرد و گفت: «در بخش سمینارهای علمی، ۳۶۰ پروژه ثبت‌نام کرده‌اند. این بخش شامل گرایش‌های مختلفی از جمله فنی و مهندسی، آفرینش ادبی، علوم اجتماعی و انسانی، علوم پایه، هنر و معماری، زیست‌فناوری، علوم کامپیوتر و نانو است.» فطیر خورانی افزود: «در بخش دستاوردهای نمایشگاهی که به‌صورت غرفه‌های اختصاصی برگزار می‌شود، ۱۷۰ تیم در گرایش‌های مختلف فنی و مهندسی، علوم پایه، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی، هنر و معماری و مارکتینگ حضور دارند، همچنین در بخش سخنرانی علمی، ۸۰ تیم شرکت کرده‌اند.» او از برگزاری مسابقات متنوع در جشنواره فرهیختگان خبر داد و گفت: «بخش مسابقات دانش‌آموزی یکی از جذاب‌ترین بخش‌های جشنواره است. این مسابقات شامل لیگ‌های مختلفی همچون لیگ رباتیک، مسابقات ماکارونی، برنامه‌نویسی، معماری، هوافضا، ماشین‌های باسوخت شیمیایی، اینترنت اشیا، خانه‌های مینیاتوری و مسابقات آزمایشگاهی است. این مسابقات در سه روز برنامه‌ریزی شده و تمامی اطلاعات زمان‌بندی در سایت باشگاه پژوهشگران قرار گرفته است.» او افزود: «این رویداد به‌صورت عمومی برگزار می‌شود و ما امیدواریم با برگزاری این جشنواره، گامی مؤثر در توسعه مهارت‌های علمی و عملی دانش‌آموزان برداریم.» دبیر جشنواره پروژه‌های دانش‌آموزی باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان در ادامه سخنان خود به اهمیت جشنواره فرهیختگان اشاره کرد و گفت: «این رویداد بزرگ‌ترین جشنواره دانش‌آموزی کشور است. در حالی که بسیاری از رویدادهای دانش‌آموزی در سطح کشور، تخصصی بوده و در حوزه‌های خاصی برگزار می‌شوند، جشنواره فرهیختگان از آن دسته رویدادهایی است که هم موضوعات و گرایش‌های آن بسیار متنوع است و هم مخاطبان آن بسیار گسترده. این جشنواره ویژه یک گروه‌سنی خاص نیست و همه دانش‌آموزان از مقاطع مختلف تحصیلی می‌توانند در آن شرکت کنند.» او بیان کرد: «هدف ما از برگزاری این جشنواره علاوه بر گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش و افزایش مهارت‌های علمی و عملی دانش‌آموزان، این است که بتوانیم فرصتی برای آشنایی دانش‌آموزان با محیط دانشگاهی فراهم کنیم. حضور دانش‌آموزان در دانشگاه، آن‌ها را با رشته‌های مختلف دانشگاهی آشنا می‌کند و تجربه‌ای از محیط دانشگاهی را به آن‌ها ارائه می‌دهد.» فطیر خورانی همچنین به بخش‌های جنبی این رویداد اشاره کرد و گفت: «درکنار بخش‌های اصلی جشنواره، دو بخش جنبی نیز در نظر گرفته‌ایم. یکی از این بخش‌ها آزمایش‌های علمی است که به‌ویژه برای دانش‌آموزانی که از شهرستان‌ها به این جشنواره می‌آیند و شاید امکانات آزمایشگاهی محدودی در مدارس خود داشته باشند، بسیار جذاب و مفید است. این آزمایش‌ها در زمینه‌های فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی برگزار می‌شود تا دانش‌آموزان بتوانند تجربه‌های علمی مهیج و جدیدی داشته باشند.»

اعطای امتیاز نخبگی برای رتبه‌های اول رویداد

حامد حسن‌پور، رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد در این نشست در پاسخ به سؤال «فرهیختگان» مبنی بر اینکه برنامه استعدادیابی در حوزه دانش‌آموزی صرفاً به این جشنواره محدود می‌شود یا خیر، توضیح داد: «باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد که دبیرخانه دائمی این رویداد است، نقشی محوری در شناسایی و حمایت از استعدادهای درخشان دارد. عزیزانی که قصد ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد را دارند، می‌توانند از طریق ارائه پرونده خود به باشگاه (به‌عنوان یک مسیر پذیرش بدون آزمون) اقدام کنند. پرونده‌ها در ستاد مرکزی باشگاه و سپس در شورای هدایت استعدادهای درخشان دانشگاه بررسی می‌شود.» او اضافه کرد: «در آیین‌نامه جدید استعدادهای درخشان دانشگاه، رویداد فرهیختگان جوان حائز امتیاز نخبگی است، یعنی امتیاز ویژه‌ای برای شرکت‌کنندگان و برگزیدگان رویداد فرهیختگان جوان قائل شده است، مشابه جدول امتیازی بنیاد ملی نخبگان که مزایایی از وام تا تسهیلات جذب و خدمت سربازی را شامل می‌شود. باشگاه پژوهشگران جوان (که یک بنیاد نخبگان کوچک محسوب می‌شود)، نیز امتیاز نخبگی به کسانی که در این رویدادها شرکت کرده‌اند لحاظ می‌کند.» رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد خاطرنشان کرد: «تیم برتری که در این رویداد شرکت می‌کنند، ممکن است رتبه اول تا سوم را نیز به‌عنوان تیم برتر اعلام کنیم اما جایزه نخبگی فقط برای رتبه‌های اول در نظر گرفته می‌شود. از آنجا که دبیرخانه دائمی این رویداد باشگاه پژوهشگران جوان است، باعث انسجام و حفظ سوابق می‌شود، مزیتی که رویدادهای با برگزارکنندگان متغیر فاقد آن هستند. این ساختار دائمی و دانشگاهی به رویدادها اصالت بخشیده و مورد پذیرش نهادهای اعطاکننده امتیازات نخبگی قرار گرفته است.» الناز فطیر خورانی دبیر این جشنواره نیز در پاسخ به سؤال دیگر «فرهیختگان» مبنی بر جزئیات جوایز گفت: «نکته مهم در مورد جوایز این است که با توجه به ماهیت ترویجی جشنواره که هدف آن ایجاد لذت یادگیری و انگیزه پژوهشی در دانش‌آموزان است، در نظر نداریم بحث جایزه محوری پررنگ شود، اما حدود ۱۵۰ تیم به‌عنوان گروه‌های برتر و ۲۰۰ تیم به‌عنوان شایسته تقدیر معرفی خواهند شد که مجموعاً شامل حدود ۳۵۰ تیم از ۱۱۰۰ شرکت‌کننده می‌شود و جوایز نیز شامل تندیس و کارت هدیه خواهد بود.»

در دورهٔ «تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی-اسلامی» مطرح شد

پیشنهاد بازنگری دروس عمومی با رویکرد تمدن و هویت ایرانی-اسلامی

دوره آموزش کوتاه‌مدت «تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی-اسلامی» به همت کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران شورای عالی انقلاب فرهنگی و دانشگاه آزاد استان سمنان در دوم و سوم اردیبهشت ماه ویژه مدیران و اعضای هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد استان سمنان و مدیران مدارس سما برگزار شد. در این دوره دوروزه، اساتیدی همچون مهدی نوید ادهم، حسن بنیانیان، عبدالمهدی مستکین، غلامحسین رحیمی، حسن بلخاری و سجاد محمدیارزاده از اعضای کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران تدریس کردند. سه محور دانشگاه به‌مثابه میراث‌دار تمدن، لزوم تبدیل نظریه‌ها به طرح‌های عملیاتی (مانند راه‌اندازی موزه دیجیتال دانشگاه) و ایجاد شبکه اساتید حامی هویت ایرانی-اسلامی در سطح ملی از جمله نکات مشترکی بود که در سخنرانی استاد به آن تأکید شد.

تشکیل کارگروه ویژه به جهت بازنگری در سرفصل‌های دروس عمومی و توجه بیشتر به موضوع فرهنگ، تمدن و هویت ایرانی-اسلامی در سرفصل دروس، برنامه‌ریزی برای بازدید از موزه‌های آثار و مفاخر و موزه‌های تاریخی، هنری، فرهنگی، مردم‌شناسی و تمدنی شهرهای استان، تشویق و حمایت از آثار فاخر مکتوب و غیرمکتوب، اقدامات و فعالیت‌های دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی، معلمان و دانش‌آموزان فعال در حوزه فرهنگ، تمدن و هویت اسلامی و ایرانی، الگوسازی و حمایت از چهره‌های شایسته، اثرگذار و خلاق فرهنگی اجتماعی و واجد نقش مرجعیت فکری در بین اعضای هیئت علمی و معلمان، برگزاری رویداد بین‌المللی فرهنگ مقاومت در تمدن اسلامی، توجه به سیمای بصری و بهسازی فضاهای آموزشی و خوابگاهی در دانشگاه فرهنگیان و واحدهای استانی، استفاده از اسامی و نمادهای مواریث فرهنگ و تمدنی اسلام و ایران در فضاهای عمومی، آموزشی، فرهنگی، اداری و...، برگزاری جشنواره‌ها، مسابقات، رویدادها، گرامیداشت‌ها و... مرتبط با موضوعات فرهنگ، تمدن و هویت اسلامی ایرانی به مناسبت‌های مختلف، شناسایی و حمایت از نتایج تحقیقات کاربردی و پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری با هدف اتصال به حوزه فرهنگ و تمدن و هویتی، برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی فرهنگ، تمدن و هویت اسلامی ایرانی و برگزاری دوره‌های شعر و ادب پارسی با گرایش فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی از جمله پیشنهادهایی بود که در این نشست آموزشی دوروزه ارائه شد.

همکاری مؤثر دانشگاه آزاد با شورای عالی انقلاب فرهنگی

علیرضا لادن‌مقدم، رئیس دانشگاه آزاد استان سمنان در این آیین با تأکید بر اهمیت این دوره، آغاز همکاری رسمی و اثربخش با کمیته فرهنگ و تمدن اسلامی شورای عالی انقلاب فرهنگی اظهار کرد: «این نخستین دوره‌ای است که در دانشگاه آزاد اسلامی با مشارکت این کمیته و در واحد سمنان برگزار می‌شود.» وی با اشاره به تأکید اسناد بالادستی نظام و سند تحول و تعالی دانشگاه آزاد اسلامی بر حوزه فرهنگ، تمدن و هویت ایرانی-اسلامی افزود: «در شرایطی که مقام معظم رهبری تمدن نوین اسلامی را هدف نهایی انقلاب اسلامی می‌دانند، برگزاری چنین دوره‌هایی برای ارتقای آگاهی و انگیزه اعضای هیئت علمی، بسیار ضروری و اثربخش است.» رئیس دانشگاه آزاد استان سمنان تأکید کرد: «هدف از این دوره، ارتقای آگاهی استادان نسبت به عناصر، بنیان‌ها، مواریث فرهنگی و تمدنی ایران و اسلام و نیز ایجاد انگیزه برای انتقال این مفاهیم بنیادین به نسل جوان و دانشجویان است.» لادن‌مقدم ابراز امیدواری کرد این دوره مقدمه‌ای برای توسعه همکاری‌ها در مسیر فرهنگ‌سازی، تمدن‌سازی و تقویت هویت ایرانی-اسلامی در دانشگاه آزاد اسلامی باشد.

لزوم بازتعریف هویت نسل جوان در عصر جهانی شدن

مهدی نویدادهم، دبیرکل هیئت مؤسس دانشگاه آزاد و دبیر کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در نخستین دوره آموزشی تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی-اسلامی در دانشگاه آزاد استان سمنان به بررسی ابعاد گوناگون هویت، ضرورت تقویت انسجام اجتماعی و نقش نهادهای آموزشی در تربیت نسل هویت‌مند پرداخت. وی با بیان اینکه مسئله هویت یکی از بحران‌های جدی جوامع امروز به‌خصوص در عصر جهانی شدن است، اضافه کرد: «تضعیف فرایند تکوین هویت در میان نسل جوان به‌خصوص در مناطق مرزی، نیاز به برنامه‌ریزی دقیق و هوشمندانه دارد تا انسجام فرهنگی و اجتماعی کشور حفظ شود.» دبیرکل هیئت مؤسس دانشگاه آزاد و دبیر کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران با اشاره به تعریف جامع هویت از منظر اسلامی و اجتماعی افزود: «هویت پاسخ به این پرسش بنیادین است که من کیستم و به کجا تعلق دارم؟ هویت ملی و دینی، عناصر کلیدی در ایجاد احساس تعلق و تعهد به جامعه محسوب می‌شوند.» وی، تنوع اقوام، زبان‌ها، مذاهب و آداب و رسوم در ایران را یک فرصت ارزشمند دانست و بیان کرد: «این فرصت باید در چهارچوب وحدت و همبستگی ملی مدیریت شود و رهیافت بنیادین وحدت در کثرت و محور سیاست‌گذاری‌های فرهنگی قرار گیرد.» این استاد حوزه تعلیم و تربیت با انتقاد از گسست نسلی و آسیب‌پذیری احساس تعلق در میان نوجوانان و جوانان، تأکید کرد: «در بسیاری از موارد نسل جوان نسبت به میراث فرهنگی خود شناخت و ارتباط معناداری ندارد و این خلأ، زمینه‌ساز بحران هویت خواهد بود.» دبیرکل هیئت مؤسس دانشگاه آزاد و دبیر کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران با اشاره به ظرفیت مواریث فرهنگی و تمدنی در تقویت هویت، ادامه داد: «اگر جوان امروز با گذشته پرشکوه علمی، ادبی و تاریخی کشور آشنا نباشد، همچون درختی بدون ریشه است، اما این مواریث باید با زبان امروزی برای نسل جدید بازخوانی شوند.» وی نقش نظام آموزش و پرورش و آموزش عالی را در هویت‌بخشی بسیار کلیدی دانست و متذکر شد: «رویکرد فرهنگی و تربیتی باید در مدارس و دانشگاه‌ها حاکم شود. در این راستا، تبیین مبانی نظری هویت اسلامی ایرانی و آشنایی با معارف و فرهنگ اقوام ایرانی باید در دستورکار قرار گیرد.» دبیرکل هیئت مؤسس دانشگاه آزاد در بخش دیگری از سخنان خود به‌رسالت این دانشگاه در صیانت از فرهنگ و هویت اسلامی ایرانی اشاره کرد و افزود: «حضور دکتر ولایتی به‌عنوان رئیس کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، ظرفیت بزرگی است که باید به‌خوبی از آن استفاده شود.» وی خواستار توسعه فعالیت‌های فرهنگی مؤثر، برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و ترویج گفت‌وگوی بین‌نسلی شد و تأکید کرد: «دانشگاه آزاد اسلامی می‌تواند پیشگام حرکت به‌سوی تمدن نوین اسلامی باشد، مشروط بر آنکه با نگاهی آینده‌نگرانه و مبتنی بر میراث، برای نسل جوان، هویت‌سازی کند.»

نباید فرهنگ را به نهادهای رسمی محدود کرد

حسن بنیانیان، مشاور فرهنگی رئیس دانشگاه آزاد و عضو کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در دوره آموزشی کوتاه‌مدت تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی اسلامی دانشگاه آزاد استان سمنان با تأکید بر رسالت دانشگاه در اصلاح فرهنگی جامعه، نقش استادان را در تربیت نسل آینده بسیار کلیدی دانست. وی با اشاره به اهمیت نگرش فرهنگی و تربیتی استادان عنوان کرد: «اگر بخواهیم زمینه‌های شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را فراهم کنیم، باید استادان علاوه بر آموزش علمی، مسئولیت تربیت فرهنگی دانشجویان را نیز بر عهده بگیرند. استاد تراز انقلاب اسلامی کسی است که در کنار انتقال دانش تخصصی، روحیه معنوی، خودباوری و حس مسئولیت اجتماعی را نیز در دانشجو تقویت کند.» مشاور عالی فرهنگی رئیس دانشگاه آزاد با مروری بر تأکیدات مقام معظم رهبری درباره نقش تربیتی استادان، بیان کرد: «انتظار این است که استاد نه‌تنها به تغذیه علمی دانشجو بپردازد، بلکه با برخورد اخلاقی، روش تدریس، محتوای دروس و تعامل با دانشجویان، روحیه ملی، دینی و اخلاقی آن‌ها را پرورش دهد. جامعه امروز نیازمند بازنگری در نگرش به فرهنگ است. نباید فرهنگ را به نهادهای رسمی فرهنگی محدود کرد؛ بلکه باید همه نهادهای کشور اعم از اقتصادی، سیاسی، صنعتی و اداری را در فرایند فرهنگ‌سازی شریک دانست.» بنیانیان بر ضرورت آگاه‌سازی دانشجویان درباره جایگاه فرهنگ در تصمیم‌سازی‌های کلان کشور تأکید کرد و گفت: «فرهنگ باید روح حاکم بر همه فعالیت‌های یک جامعه باشد و برای دستیابی به توسعه پایدار، توجه به مؤلفه‌های فرهنگی در همه عرصه‌ها ضروری است.» وی با اشاره به نقش دانشگاه‌ها در اصلاح سبک زندگی مطرح کرد: «اگر دانشگاه‌ها نتوانند هویت اسلامی-ایرانی دانشجویان را تقویت کنند، رسیدن به تمدن نوین اسلامی ممکن نخواهد بود.»

مشاور عالی فرهنگی دانشگاه آزاد از استادان خواست که این مسئولیت خطیر را جدی بگیرند و نگاه جامع، نظام‌مند و تربیتی به شغل خود داشته باشند. بنیانیان با تأکید بر اهمیت بومی‌سازی علوم انسانی توضیح داد: «شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی بدون بازسازی نظام‌های فکری و فرهنگی ممکن نیست و دانشگاه‌ها در این مسیر، وظیفه‌ای تعیین‌کننده دارند.»

صیانت از فرهنگ در مسیر تمدن‌سازی

عبدالمهدی مستکین، عضو کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در ادامه سلسله نشست‌های نخستین روز دوره آموزشی تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی اسلامی در دانشگاه آزاد استان سمنان با نگاهی عمیق به مفاهیم تمدنی و فرهنگی با تأکید بر نقش فرهنگ در شکل‌گیری هویت فردی و جمعی اظهار کرد: «بهترین تعریف از فرهنگ را می‌توان از کلام حکیم توس فردوسی بزرگ دریافت آنجا که می‌فرماید که فرهنگ آرایش جان بود، ز گوهر سخن گفتن آسان بود. این همان مفهوم والا و بالنده‌ای است که آدمی را به معنا و ژرفا در زیستن شکوفا رهنمون است.»

وی تأکید کرد: «بی‌سبب نیست که مدیرکل سازمان جهانی یونسکو، کیشایرو ماتسورا، در جشن هزاره سرایش شاهنامه در برابر نمایندگان فزون از ۱۹۶ کشور عضو اعلام می‌کند کتابی که با ستایش خرد آغاز می‌شود، تنها به ایرانیان تعلق ندارد بلکه پیامی است برای همه جهانیان و تمدن و فرهنگ ایرانیان در این باره همواره پیشگام بوده‌اند.» عضو کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران با اشاره به اهمیت موضوع تربیت افزود: «نظریه‌پردازان برجسته غربی همانند اریک فروم معتقدند تربیت از اتاق خواب نوزاد آغاز می‌شود؛ اما نزد حکمای بزرگ ایران‌زمین ۲۰ سال پیش از تولد نوزاد، یعنی ابتدا از خویشتن خویش باید آغاز کرد.» مستکین با اشاره به نظرات اندیشمندان ایرانی و اسلامی تصریح کرد: «از منظر اندیشمندانی مانند سعدی شیرازی، خودسازی مقدمه دیگرسازی است و برای آن باید از مسیر خودشناسی عبور کرد.»

وی پنج شاخص کلیدی برگرفته از آموزه‌های مشاهیر ایرانی را برای دستیابی به مقام انسانی عنوان کرد: «پاسداشت لحظات ارزشمند عمر، مصاحبت با نیکان، شناخت هویت تاریخی، احترام به مواریث فرهنگی و انتقال این گنجینه‌ها به نسل آینده.» عضو کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران با اشاره به تجربیات خود در حوزه ثبت مشاهیر بزرگ ایران و میراث معنوی در سازمان یونسکو گفت: «پاسداری از گنجینه تجدیدناپذیر مشاهیر و مواریث فرهنگی تنها وظیفه‌ای اداری و کلیشه‌ای نیست؛ بلکه یک مسئولیت تمدنی و همه‌جانبه است. به‌ویژه در این روزگاران پرشتاب که هویت‌ها سخت دستخوش امواج و آماج سهمناک تهی شدن از معنا هستند. خشت خشت هر اثر تاریخی، یک سند زنده از کیستی و چیستی باور و سبک زندگی گذشتگان ماست که باید با آگاهی و احساس مسئولیت به نسل آینده سپرده شود.»

مستکین تبیین کرد: «بی‌توجهی به این میراث، منجر به گسست هویتی می‌شود و ملتی که ریشه‌های خود را فراموش کند در برابر تازیانه‌ها و تندبادهای زمان آسیب‌پذیر خواهد شد.» وی بر لزوم استمرار چنین نشست‌هایی تأکید کرد و آن را گامی مؤثر در راستای ارتقاء هویت ملی و اعتلای فرهنگ اسلامی ایرانی دانست.

ارتقای سطح فهم علمی با استفاده از میراث تمدنی

غلامحسین رحیمی، استاد دانشگاه تربیت مدرس و معاون پیشین وزیر علوم در دومین روز دوره آموزشی تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی اسلامی در دانشگاه آزاد استان سمنان با تأکید بر ضرورت بهره‌گیری از رهیافت‌های تاریخی و فلسفی در آموزش علوم با اشاره به نقش تاریخی علم در تمدن اسلامی و اهمیت آشنایی نسل جدید با این میراث ارزشمند اظهار کرد: «استفاده از رویکرد تاریخی-فلسفی در آموزش علوم با تقویت صلاحیت علمی و پرورشی معلمان، باعث ارتقای کیفیت آموزش، تفهیم عمیق‌تر مفاهیم علمی و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و دانشجویان خواهد شد.» وی سه شاخص اصلی صلاحیت حرفه‌ای معلمان را شامل صلاحیت علمی، صلاحیت پرورشی و آمادگی درونی دانست و افزود: «معلمان و استادان باید بتوانند مفاهیم پیچیده را به زبان ساده و مؤثر منتقل کنند و برای این کار، آشنایی با تاریخ علم و اندیشمندان مسلمان و ایرانی نقشی کلیدی دارد.» معاون پیشین وزیر علوم با ارائه نمونه‌هایی از میراث علمی تمدن اسلامی نظیر نظریه میل ابن‌سینا، ابزارهای مهندسی کرجی، دستاوردهای جزری و آزمایش‌های ابوریحان بیرونی، بیان کرد که می‌توان از این مواریث در آموزش دروس علوم پایه و مهندسی بهره گرفت. رحیمی با اشاره به تجربه‌های جهانی و پژوهش‌های نوین در این حوزه، خواستار نهادینه‌شدن این رهیافت در برنامه‌های درسی دانشگاهی و به‌ویژه در دانشگاه آزاد اسلامی شد.

تحول در صنعت؛ از ابزار زیست تا تجلی‌گاه معنا

حسن بلخاری، مدیر و استاد گروه مطالعات عالی هنر دانشگاه تهران در دومین روز از دوره آموزشی تبیین مؤلفه‌های تقویت هویت ایرانی اسلامی در دانشگاه آزاد استان سمنان با طرح موضوع تحول و تطور مفهوم صنعت در بستر تمدنی با تأکید بر پیوند ریشه‌دار میان صنعت، معنا و هویت، اظهار کرد: «در تمدن اسلامی، صنعت صرفاً به‌عنوان یک فعالیت فنی تلقی نمی‌شده، بلکه جلوه‌ای از عقلانیت، زیبایی‌شناسی و معناگرایی در حیات انسانی بوده است.» وی با اشاره به مفاهیم متعالی نور، هندسه و زیبایی در معماری و هنر اسلامی، نمونه‌هایی از کلیساهای قرون‌وسطی و نظریه‌پردازی‌هایی چون سوژه را مورد تحلیل قرار داد و اضافه کرد: «آنچه صنعت را در بستر تمدنی معنا می‌بخشد، نه صرف تولید و ساخت؛ بلکه نگاهی است که به جهان و انسان دارد؛ نگاهی که صنعت را در امتداد تفکر، الهیت و زیبایی می‌بیند.» مدیر و استاد گروه مطالعات عالی هنر دانشگاه تهران با بازخوانی اندیشه‌های عارفان، فلاسفه و معماران بزرگ تاریخ، تأکید کرد: «اگر صنعت از معنا تهی شود به انباشت ابزاری بی‌روح می‌انجامد؛ اما اگر در بستر فرهنگ و باورهای یک ملت رشد کند، می‌تواند خاستگاهی برای هویت‌یابی تمدنی باشد.» بلخاری افزود: «وظیفه نهادهای دانشگاهی به‌ویژه دانشگاه آزاد اسلامی، بازشناسی و احیای این نگاه متعالی به صنعت و دانش است تا مسیر تمدن‌سازی ایرانی-اسلامی در عصر نوین با پشتوانه‌ای نظری و فرهنگی ادامه یابد.»

رازهای تمدن ایرانی در معماری نهفته است

سجاد محمدیارزاده، رئیس دانشگاه استاد فرشچیان و عضو هیئت علمی برجسته حوزه هنر در دومین روز دوره تبیین مؤلفه‌های هویت ایرانی اسلامی با مروری بر نمادهای کهن تمدنی ایران و پیوند آن‌ها با دانش و فناوری، ضرورت بازخوانی مفهوم صنعت در بستر تمدنی را تشریح کرد. وی در سخنرانی خود با موضوع تجلی فناوری در آثار هنری (معماری) در دومین روز از نخستین دوره آموزشی تبیین مؤلفه‌های هویت ایرانی اسلامی، بر پیوند ناگسستنی میان تمدن، فناوری و هنر تأکید کرد. رئیس دانشگاه استاد فرشچیان و عضو هیئت علمی برجسته حوزه هنر با معرفی پنج اصل بنیادین در معماری تمدن‌ساز شامل مردمداری، خودبسندگی، پرهیز از بیهودگی، درون‌گرایی و نیارش (نظام فن‌شناختی مصالح)، این اصول را شاکله مفهومی معماری در تمدن ایرانی دانست و افزود: «این شاخص‌ها راهبردهای کلانی هستند که در طول تاریخ، معماری ایرانی اسلامی را متمایز کرده‌اند.» محمدیارزاده با اشاره به مؤلفه‌های تمدن از جمله نوشتار، اقتصاد، آب، زبان و ارتباط آن با بسترهای جغرافیایی تمدن‌ها، به نقش تمدن‌های کهن ایرانی پرداخت و تبیین کرد: «بسیاری از تمدن‌ها در دشت‌ها و در کنار رودخانه‌ها شکل گرفته‌اند و ایران از این حیث سابقه‌ای کهن دارد.» وی همچنین به کشفیات باستان‌شناسی در جیرفت اشاره کرد و متذکر شد: «نخستین نشانه تمدنی در جیرفت نماد عقاب و نخستین تمدن شناخته‌شده براساس خطوط پیشاایلامی در همین منطقه شکل گرفته؛ تمدنی که حتی ۷۰۰ سال پیش از خط میخی بوده است.» رئیس دانشگاه استاد فرشچیان و عضو هیئت علمی برجسته حوزه هنر با اشاره به کشف نخستین پرچم جهان در شهداد کرمان که از جنس مفرغ است و امروزه بر سر دروازه ملل قرار دارد، خاطرنشان کرد: «نمادهای تمدنی ایران باید مبنای الهام و آموزش برای نسل جدید قرار گیرند.» محمدیارزاده با تأکید بر اهمیت آشنایی نسل جوان با دستاوردهای تاریخی و تمدنی ایران یادآور شد: «دانشگاه